

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Калина Стефанова

за

дисертационния труд

„Правоговорът в обучението на актьора”

от

доц д-р Тодор Димитров-Мечкарски

факултет „Сценични изкуства“, катедра „Сценична реч“

за придобиване на научната степен „доктор на науките“

в професионално направление Театрално и филмово изкуство,

научна специалност "Театрознание и театрално изкуство"

(Сценична реч)

Енциклопедична всеобхватност и широта, прецизност в детайла и висок коефициент на полезност – това, според мен, са три от основните качества на дисертационния труд на доц. д-р Тодор Димитров-Мечкарски.

И докато тези качества, заедно или поотделно, не са необичайни за дисертационните трудове по принцип, онова, което прави особено впечатление тук е все по-рядко срещащото се днес възторжено отношение към предмета на изследването – един, дори бих казала, възрожденски тип откровен ентузиазъм. Този специфичен духовен трамплин към изследването го вписва в традицията на класическото разбиране за научно-педагогическа работа в хуманитарните науки, според което – както чудесно го казва Сър Роджър Скратън– „да се преподава беше да представяш обекти на обич – ето нещо, което обичам, опитайте и вие [дали ще го обикнете].”¹ Точно такава е отношението на доц. д-р Мечкарски към българския език и неговото правилно изговаряне – българския правоговор. Той милее за него, радее за съхранението на неговото богатство и красота във време, когато нашият прекрасен език е в опасност – опростен и замърсен, свиващ се, губещ от своята територия, дълбочина и уникалност с всеки изминал ден.

Директно производен на това качество на работата е и друг неин отчетлив плюс: приемствеността, при това на няколко нива. Както пише доц. д-р Мечкарски, „... текстът не си поставя за цел да създава

---

¹ Sir Roger Scruton, цитат от беседа *Apprehending the Transcendental* at Cambridge Centre for the Study of Platonism and Ralston College, изнесена на 2 ноември 2018 в Cambridge, England

чисто нова методология за преподаването на дисциплината „Правоговор“, а по-скоро да представи, анализира, селектира, синтезира, дефинира и концептуализира основата, върху която е изградена методиката на преподаване от поколения преподаватели в катедра „Сценична реч“ (стр. 7). И той не просто прави дежурен реверанс към своите учители и предшественици в катедрата, а изразява истинско уважение към създателите ѝ, към изследователите, анализаторите и педагозите, посветили живота си на българското слово и на неговото правилно и красиво поднасяне от сцената, като предлага своя принос за развитието на техния труд. Изследването надгражда и самата досегашна работа на доц. д-р Мечкарски: книгите и публикациите в академичната и театрална периодика, цялата му професионална биография – толкова кратка все още като години и толкова богата на градеж. Най-сетне, приемственост в настоящето изследване има и в подаването на щафетата към следващите поколения – студентите, чийто принос към конкретните практически упражнения е конкретно подчертан (стр. 373).

Друго качество на труда е, че възторгът като отношение е в балансирано съчетание с изчерпателната прецизност като принцип. Доц. д-р Мечкарски не оставя нито един аспект от правоговора необговорен, необгледан и необяснен от всякаква възможна перспектива – историческа, научна, фактологическа, понятийна, педагогическа и т.н. Важното е, че през цялото време той не престава да води читателя по основния избран от него път и всичките многобройни ракурси са просто необходими спирки по пътя, които допринасят за ползотнорното му извървяване, т.е. за пълноценното и всеобхватно опознаване, вникване във и задълбочено разбиране на правоговора.

Това става възможно благодарение на точно спазената мярка между теория и практика, традиционно и модерно, позоваване на чужд опит и предлагане на собствен опит, между информация, анализ и конкретни педагогически практики. Точен баланс е спазен и в самата структура на труда, като тук той е съчетан с принципа на надграждането: от разглеждане „под лупа“ на психофизическите характеристики на говорния апарат – от анатоמו-физиологични, неврофизиологични и невролингвистични гледни точки, през преглед на граматическите аспекти на речта и на българската фонетична система, постановката на говорните звукове и правоговорните норми на нашия език, до конкретната методология в обучението по правоговор.

Този баланс на много нива създава впечатляващо единство и цялостност на изследването – още едно негово качество, което трябва да се подчертае.

Тъкмо това единство е сърцевината и на много успешно приложения в дисертацията интердисциплинарен подход – подход, който едновременно отразява и много подхожда на холистичната природа на понятието „реч” и на интердисциплинарния характер на правоговора. Както беше и при предното изследване на доц. д-р Мечкарски („Терминологични основи на сценичната реч”), за мен, като читател с отправна точка театралната критика и театрознанието по принцип, това е една от най-силните му страни. И както беше и там, за мен са безспорни и останалите приноси с по-тясноспециализиран характер (от приложения списък).

Най-сетне, дисертационният труд на доц. д-р Мечкарски има широко-диапазонен коефициент на полезност. Най-очевидното: той може да се използва за учебник при обучението на студентите в НАТФИЗ „Кр. Сарафов”. Говорната култура на българските сцени днес е далеч под традиционно високото ниво на актьорската ни школа и за възстановяването му има нужда от много усилия и съчетаване на изпитаната педагогическа методология с модернизирани на обучението, което доц. д-р Мечкарски предлага. Не по-малко важно е, че в различните си части, изследването може да послужи за учебно помагало на педагози от началното и средното образование, откъдето тъкмо трябва спешно да започне усилена и целенасочена работа по изчистването и съхранението на нашия език. Практическата част от труда може да се използва и при обучение и осъвършенстване на говорната култура в медиите и в организации, където правоговорът е задължителна предпоставка за професионализъм.

Обратната страна на медала? Недостатък на дисертационния труд, според мен, е че в по-голямата си част авторите на многобройните цитати са споменати само под линия, а не в самия текст. Това създава усещане за фрагментираност на изказа, на накъсване на словестния поток. Но това е само стилистичен проблем, който много лесно може да бъде преодолян – нещо, мисля, необходимо при издаването на труда в книга.

В заключение потвърждавам, че доц. д-р Мечкарски кандидатства с необходимите за конкурса документи и всички изисквания за придобиване на научната степен „доктор на науките“ са изпълнени. Като се имат пред вид качествата на хабилитационния труд и професионалната биография на кандидата, съм убедена, че

напълно заслужено може да му бъде присъдена научната степен „доктор на науките“ в професионално направление Театрално и филмово изкуство, научна специалност "Театрознание и театрално изкуство" (Сценична реч).

Гласувам с ДА.

проф. д-р Калина Стефанова

22.05.2021